

Justitsministeriet

Lovafdelingen

Dato: 2. september 2005
Kontor: Menneskeretsenheden
Sagsnr.: 2005-629-0042
Dok.: DBO40213

NÆRHEDSNOTAT

om forslag til Rådets forordning om oprettelse af Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheder og om forslag til Rådets afgørelse om bemyndigelse af Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheder til at udføre opgaver på de områder, der er nævnt i Afsnit VI i traktaten om Den Europæiske Union (KOM(2005) 280 endelig)

1. Formålet med forslagene

Kommissionen har den 5. juli 2005 fremsat forslag til Rådets forordning om oprettelse af Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheder samt et forslag til Rådets afgørelse om bemyndigelse af Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheder til at udføre opgaver på de områder, der er nævnt i Afsnit VI i traktaten om Den Europæiske Union. Begge forslag er indeholdt i dokument nr. KOM(2005) 280 endelig.

1.1. Forslag til Rådets forordning om oprettelse af Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheder

Forslaget angiver EF-traktatens artikel 308 som hjemmel.

Som begrundelse for forslaget er der bl.a. peget på, at øget kendskab til og bevidsthed om grundlæggende rettigheder i Unionen bidrager til at sikre fuld respekt for disse rettigheder, og at dette formål kan fremmes ved at oprette et EU-agentur til at fremskaffe information og data om grundlæggende rettigheder.

Agenturet skal stille assistance og ekspertise om grundlæggende rettigheder til rådighed for EU's institutioner, kontorer, agenturer mv. og for medlemsstaterne, når de gennemfører EU-retten.

Agenturet vil bl.a. skulle

- indsamle og analysere objektive, pålidelige og sammenlignelige informationer og data, herunder forskningsresultater og monitoreringsrapporter modtaget fra medlemsstaterne, EU-institutionerne, NGO'ere og internationale institutioner,
- udføre og støtte forskning på området, herunder efter anmodning fra Europa-Parlamentet, Rådet eller Kommissionen, hvis anmodningen er hensigtsmæssig og ligger inden for rammerne af agenturets årlige arbejdsprogram,
- afgive udtalelser om generelle emner til EU's institutioner og medlemsstaterne, når de gennemfører EU-retten, enten på eget initiativ eller efter anmodning fra Europa-Parlamentet, Rådet eller Kommissionen,
- afgive udtalelser til Rådet, hvis Rådet i medfør af EU-traktatens artikel 7, stk. 1, anmoder uafhængige personer om at fremlægge en rapport om situationen i en medlemsstat, hvor der er en klar fare for, at medlemsstaten groft overtræder grundlæggende rettigheder mv. Det samme gælder tilfælde omfattet af artikel 7, stk. 2, hvor Rådet kan fastslå, at en medlemsstat groft og vedvarende overtræder grundlæggende rettigheder mv. Agenturet vil dog ikke have nogen beføjelser til at konstatere overtrædelser af grundlæggende rettigheder efter EU-traktatens artikel 7,
- fremlægge en årlig statusrapport om situationen for grundlæggende rettigheder,
- offentliggøre tematiske rapporter baseret på de foretagne analyser og forskning mv. og en årsrapport om agenturets aktiviteter,
- fremme samarbejdet med det civile samfund, herunder NGO'ere, der beskæftiger sig med grundlæggende rettigheder, særligt ved at fremme en dialog på europæisk plan, men også ved i passende situationer at deltage i diskussioner og møder på nationalt plan, og
- udvikle en kommunikationsstrategi med henblik på at øge den offentlige bevidsthed, stille dokumentation til rådighed for offentligheden og udarbejde undervisningsmateriale, fremme samarbejde og undgå duplikering af andre informationskilder.

Hertil kommer, at agenturet skal videreføre EUMC's arbejde med at bekæmpe racisme og fremmedhad.

Agenturet vil ikke få kompetence til at behandle klager i nogen form, ligesom det heller ikke får kompetence til at vurdere, om en medlemsstat har undladt at opfylde en af sine forpligtelser ifølge EF-traktaten, som Kommissionen efter EF-traktatens artikel 226 har beføjelse til at kontrollere.

Kommissionen skal vedtage et femårigt ramme-arbejdsprogram for agenturet, hvori det bl.a. fastlægges, hvilke temaer agenturet skal beskæftige sig med, idet bekæmpelse af racisme og fremmedhad dog altid skal være et af temaerne.

Agenturet skal være uafhængigt.

2.2. Forslag til Rådets afgørelse om bemyndigelse af Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheder til at udføre opgaver på de områder, der er nævnt i Afsnit VI i traktaten om Den Europæiske Union

Forslaget henviser til EU-traktatens artikel 30 om fælles handling vedrørende politisamarbejde, artikel 31 om fælles handling vedrørende retligt samarbejde i kriminalsager og artikel 34, stk. 2, litra c, om vedtagelse af afgørelser til at fremme dette samarbejde, som hjemmel.

Forslaget har til formål at give EU-agenturet for grundlæggende rettigheder kompetence til at indsamle og analysere oplysninger og data på området for politisamarbejde og samarbejde på det retlige område i kriminalsager (søjle 3-områder).

2. Kommissionens vurdering af nærhedsprincippet

Kommissionen angiver i de begrundede forslag, at agenturets opgaver primært vil være at indsamle og analysere oplysninger fra alle stater i EU, komme med udtalelser og videregive information for derved at hjælpe EU med at respektere de grundlæggende rettigheder fuldt ud. Som følge af den særlige europæiske dimension af disse opgaver vil medlemsstaterne ifølge Kommissionen ikke kunne opnå agenturets mål selv.

Agenturet skal anvende et ensartet system til indsamling og analyse af oplysninger, som sikrer forenelighed og sammenlignelighed, således at der på grundlag af en hensigtsmæssig metode kan gennemføres sammenlignende analyser af forholdene på europæisk niveau. Dette mål kan kun opfyldes ved handling på EU-niveau.

Agenturet skal handle på europæisk plan, og hensigten er, at det skal tilvejebringe oplysninger, som gør det muligt at vurdere virkningerne af politikkerne i og imellem medlemsstaterne, og dermed skabe merværdi, hvad angår udformning og fastlæggelse af politikernes fokus.

Forslagets anvendelsesområde er begrænset til de områder, hvor målene ikke i tilstrækkelig grad kan opfyldes af medlemsstaterne.

I tilknytning hertil anføres det i forslagets indledende betragtning nr. 24, at da målene for den påtænkte handling, nemlig tilvejebringelse af sammenlignelige og pålidelige oplysninger og data

på europæisk plan med henblik på at bistå Den Europæiske Unions institutioner og medlemsstater med at sikre overholdelse af de grundlæggende rettigheder, ikke i tilstrækkelig grad kan opfyldes af medlemsstaterne, og derfor på grund af den foreslåede handlingens omfang og virkninger bedre kan gennemføres på fællesskabsplan, kan Fællesskabet træffe foranstaltninger i overensstemmelse med subsidiaritetsprincippet, jf. traktatens artikel 5.

3. Regeringens foreløbige vurdering af nærhedsprincippet

Regeringen finder på det foreløbige grundlag, at nærhedsprincippet er overholdt. Formålet med forslagene er som nævnt bl.a. at sikre sammenlignelige oplysninger og foretage komparative analyser af situationen på området for grundlæggende rettigheder i EU, herunder på området for politisamarbejde og retligt samarbejde i kriminalsager, og på det grundlag rådgive EU-institutionerne og medlemsstaterne ved implementering af fællesskabsretten, hvorfor agenturets opgaver bedst kan opfyldes på EU-niveau.